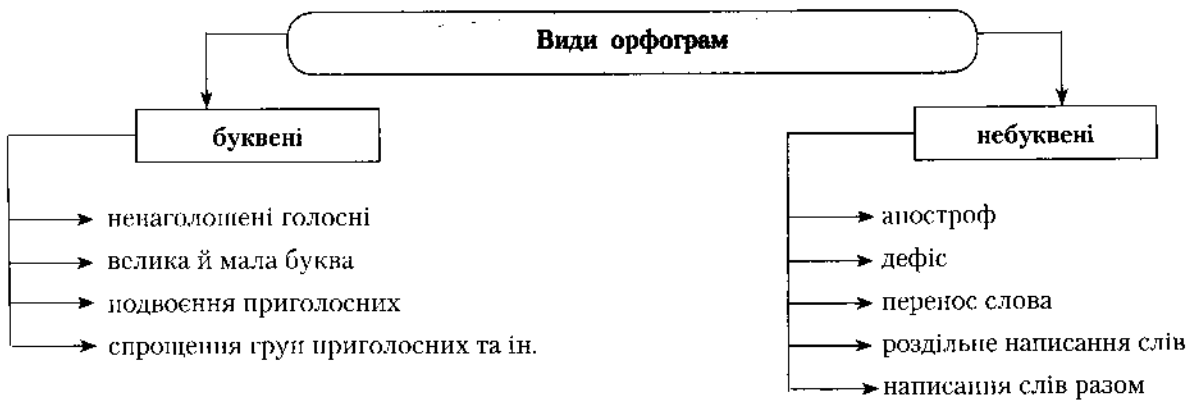

ОРФОГРАФІЯ

Орфографія — це система загальноприйнятих правил, що визначають способи правильного написання слів.

Орфограма — це правильне написання, яке потрібно вибрати з кількох можливих варіантів.

Основні принципи української орфографії

Фонетичний	написання слова точно відображає його вимову	<i>школа</i> — [шкóла]
Морфологічний	написання слова не збігається з його звучанням; для правильного написання необхідно знати, як пишуться частини слова (корінь, префікс, суфікс), які неоднаково звучать у споріднених словах чи формах, але пишуться однаково	[бород' ба́] — <i>боротьба</i> (бо <i>боротися</i>), [бе ^м ж: у́рно] — <i>безжурно</i> (бо <i>без-</i>)
Традиційний, або історичний	написання слова треба пам'ятати; його не можна нічим пояснити	<i>пиріг</i> [пир'іг], <i>парфумерія</i> , <i>хвилина</i> , <i>фабрика</i>
Диференційний (смысловий)	написання співзвучних слів залежить від їхнього значення	<i>надія</i> — <i>Надія</i> , <i>вгорі</i> — <i>в горі</i>

АПОСТРОФ

Пишемо перед я, ю, є, і	Не пишемо
після букв б, п, в, м, ф (мавпа Буф): <i>рум'яний</i> , <i>в'юн, реп'ях</i>	якщо перед б, п, в, м, ф є кореневий приголосний, крім р : <i>свято, т'ямний, АЛЕ арф'яр, чере'як</i>
після р , що позначає твердий звук [р]: <i>сузір'я</i> , <i>бур'ян</i>	після р , що позначає м'який звук [р']: <i>буряк</i> , <i>порядок</i>
після префіксів і першої частини складних слів, що закінчуються на твердий приголосний: <i>роз'їзд</i> , <i>об'єм, Мін'юст</i>	після префіксів на приголосний перед наступними і, е, а, о, у : <i>безіменний, загітувати</i>
після к у слові <i>Лук'ян</i> і похідних від нього словах: <i>Лук'яничук, Лук'янович</i>	перед йо : <i>зіюмки, серйозний</i>

Увага!

1. Якщо перед буквами **б, п, в, м, ф** є приголосний, який належить до префікса, то апостроф пишемо: *підв'язати, розм'яклий*.

2. Про апостроф у словах іншомовного походження див. у темі «Написання слів іншомовного походження» (с. 17).

ПРАВОПИС НЕНАГОЛОШЕНИХ ГОЛОСНИХ **Е, И, О**

1. Перевірка наголосом

Потрібно змінити слово або дібрати спільнокореневе, щоб ненаголошений звук став наголошеним:
озеро — озéра; зима — узíмку; голубка — го́луб

2. Пишемо **о**

- у буквосполученнях **-оро-, -оло-**: *ворона, волосся*;
- у словах: *богати́р (силач), борсу́к, гонча́р, коряви́й, лопата́, монасти́р, отама́н, погано́, товар*;
АЛЕ пишемо **у**: *будя́к, буря́к, ворущи́ти, марму́р, парубо́к, пурхати́, яблуко́, яблу́ня*

3. Пишемо **е, и**

е

и

у кореневих буквосполученнях **-ере-, -еле-**:
черешня́, ожеледь

у кореневих буквосполученнях **-ри-, -ли-**:
тривога́, глита́ти

якщо **е//і; е//ї**: *лебе́дя — лебі́дь; віте́р — вітру́*

у дієслівних коренях

-бер-, -мер-, -пер-, -тер-, -стел-, -дер-, якщо далі немає наголошеного суфікса **-а- (-я-)**:
забе́ру, засте́лити

-бир-, -мир-, -пир-, -тир-, -стил-, -дир- перед наголошеним суфіксом **-а- (-я-)**:
заби́рати, засти́ляти

у суфіксах

-єзн-, -єлезн-, -єць, -єр(о), -єнь, -тель-:
величезни́й, хлопець, житель

-ік-, -иць(я), -иць(е), -иськ-:
історик, вулиця́, вогнище, вовчисько

-єни- в іменниках середнього роду, утворених від дієслів: *здійснення́, мислення́*

-ів(о) в іменниках середнього роду, утворених від дієслів: *печиво́, мереживо́*

Виняток: *мареве́, зареве́*

-єн-:

- дієприкметників: *зроблений, здійснений*;
- іменників середнього роду IV відміни: *кошеня́, каченя́*;
- іменників на зразок: *імена́, племена́, тисьмена́*

-ин-:

- іменників жіночого роду: *дали́на, пани́чина*;
- іменників чоловічого роду: *болга́рин, селя́нин*;
- присвійних прикметників: *бабу́син, Олин*

-єчок, -єчок-

в іменниках зі зменшувально-пестливим значенням:
рі́чечка ← рі́чка, горле́чко ← горло́

-ичок, -ичок-

в іменниках, утворених від іменників із суфіксами **-ік-, -иць-**:
ву́личка ← ву́лиця, ву́личок ← ву́лик

Увага!

У деяких словах написання **е-и** не можна перевірити, їхній правопис треба запам'ятати або перевірити за орфографічним словником: *кишеня́, дире́ктор, дета́ль, пенал* тощо.